

POROČANJE O DNEVNIH DOGODKIH V
OSREDNJIH VEČERNIH POROČILIH

KOMERCIALNA IN JAVNA TELEVIZIJA

MARKO PRPIČ

Od deregulacije evropskega elektronskega medijskega prostora je minilo četrto stoletje. Proces se je začel v Italiji in Nemčiji ter je po političnih spremembah v devetdesetih letih prejšnjega stoletja preskočil v vzhodnoevropske države. Pritiski za razbijanjem državnih monopolov v zahodnoevropskih državah so se začeli na področju telekomunikacij, vse pogostejša uporaba računalnikov, digitalizacija informacij je pripeljala do konvergence medijev in do zahtev po odpravi nacionalnih monopolov javnih servisov. Nenadoma so vsi začeli govoriti o medijskih trgih. In šlo res za trge, saj so močne ameriške produkcijske hiše iskale možnost, da bi povečale prodajo svojih izdelkov (medijski »software«). Začelo se je veliko preusmerjevanje medijev – od zadovoljevanja potreb družbe k zadovoljevanju potreb posameznih združb in medijskih mogotcev. Evropa je nekako pozabila na pozitivne izkušnje, ki so jih imeli Britanci z uvajanjem zasebne televizije – ta je bila primerno regulirana in je morala zagotavljati široki spekter programskih vsebin –, in privolila v uvajanje komercialnih televizij po veliko bolj liberalnem modelu.

Formalni okvir za delovanje medijev je postavila evropska komisija z direktivo o televiziji brez meja,¹ ki pa se je omejila – kar zadeva vsebino – na pravice mladostnikov in pravico do odgovora. Določila je tudi kvote za produkcijo evropskih avdiovizualnih del in zavarovala interes javnosti, tako da ji je zagotovila pravico do dostopa do pomembnih dogodkov. V ospredju je bila regulacija televizijskega oglaševanja, sponzoriranja in televizijske prodaje. V ozadju teh »programskih« določil lahko vidimo interese evropskih produkcijskih hiš (tako filmskih kakor televizijskih, izraženih v obliki nacionalnih interesov držav članic Evropske unije).

Kljub vsemu temu nove komercialne televizije niso veliko investirale v lastne programe; utemeljevale so jih na ameriških nadaljevankah. Interesi državljanov so ostali v ozadju. Evropa je dobila model, ki zelo spominja na ameriškega; v njem naj bi za javni interes skrbel trg in pestrost in kakovost ponudbe naj bi nadomeščala možnost izbire.

V Sloveniji se je ta proces začel na radijskem področju, saj je bilo že v osemdesetih več radijskih postaj, ki so dobile veliko premalo denarja od svojih formalnih ustanoviteljev in so se morale v glavnem preživljati z denarjem, ki so ga dobile na trgu. Prvi ponudniki televizijskega programa so bili kabelski operaterji; uporabili so »svojo« infrastrukturo in po njej začeli ponujati dodatne vsebine – od obvestil za

¹ Direktiva o televiziji brez meja je bila sprejeta 3. 10. 1989 in dopolnjena 30. 6. 1997.

krajane in lokalnih programov do oglaševanja. Prva zasebna televizijska postaja, ki je oddajala prizemeljski program, pa je bil *Kanal A*,² prva neodvisna televizija v takratni državi Jugoslaviji. Njeni začetki segajo v leto 1989, prvič pa je oddajala novembra 1990. Prva zasebna postaja ni mogla vplivati na javno televizijo, saj ni imela dovolj kapitala, da bi kupovala zanimivo tujo produkcijo, ki bi pritegnila gledalce, in dobro tehnično opremo.

Velika sprememba je prišla šele leta 1995, ko sta v slovenski medijski prostor stopila dva nova igralca – produkcijska hiša Pro plus s programom *POP TV* in *TV 3*.

Večinski lastnik Pro plusa je ameriška družba Central European Media Enterprise (CME). Družba Pro plus je kupila tretjinske deleže v televizijskih postajah *MMTV*, *Tele 39* in *TV Robin* in se z njimi dogovorila, da bodo prenašale program *POP TV*, to pa je v bistvu način delovanja ameriških nacionalnih mrež. S tem se je večinski lastnik izognil določilom zakona o javnih glasilih, ki so omejevala lastninske deleže v slovenskih medijih tujim pravnim in fizičnim osebam na 33-odstotni delež in prav toliko upravljaljskih pravic.³

Novi program je prinesel vrsto uspešnih ameriških nadaljevanj in te so hitro pritegnile gledalce, da pa imajo resne ambicije z lastno produkcijo, so pokazali z ustanovitvijo informativnega programa in produkcijo informativne oddaje 24ur. Javni servis *RTV Slovenija*⁴ je prvič dobil resno konkurenco.

Večinski lastniki televizijske postaje *TV 3* so bili škofiji Maribor in Koper, *Radio Ognjišče*, *Gospodarski forum* krščanskih demokratov in *Mohorjeva družba* iz Celja, zato je novi program dobil cerkveni in krščanski predznak, a mu z dokaj umirjenim in sprva versko obarvanim programom ni uspelo pritegniti širšega kroga gledalcev.

V zadnjih desetih letih je oddaja 24ur pridobila široki krog gledalcev, saj podatki telemetrije kažejo, da je to najbolj gledana dnevnoinformativna oddaja v slovenskem medijskem prostoru in hkrati ena najbolj gledanih oddaj nasploh. Programski vodstvi *TV Slovenija* in informativnega in

2 O nastanku in razvoju zasebnih slovenskih elektronskih medijev, medijski zakonodaji in medijskem lastništvu pišejo Sandra Bašič Hrvat in Marko Milosavljevič: *Medijska politika v Sloveniji v devetdesetih: Regulacija, privatizacija, koncentracija in komercializacija medijev*, Mirovni inštitut, Ljubljana, 2001, in Sandra B. Hrvat in Lenart J. Kučič: *Monopoli: Družabna igra trgovanja z mediji*, Maska, Ljubljana, 2005.

3 Določilo je veljalo tudi za slovenske pravne in fizične osebe. Glej: 39. člen zakona o javnih glasilih, *Uradni list Republike Slovenije*, št. 18/94.

4 Javni zavod *rtv Slovenija* je pravni naslednik *RTV Ljubljana*. *Radio Ljubljana* je začel oddajati leta 1928, *Televizija Ljubljana* pa leta 1957. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja sta imela pomembno vlogo pri demokratizaciji družbe. V devetdesetih letih pa sta bila pomembna akterja pri osamosvojitvi Slovenije.

izobraževalnega programa pa doslej nista našli primerne načina, da bi zadržali beg gledalcev. Marca 2006 je imela oddaja 24ur v povprečju 16,71-odstotno (45,97 delež gledalcev) medtem ko je imel enourni informativni blok tv Slovenija 12,43-odstotno gledanost (34,32 delež gledalcev).⁵

V vseh letih oddaji nista bili deležni, vsaj po javno dostopnih podatkih, obsežnejše primerjalne analize.⁶ Televizija je najbolj vpliven medij in analizirani oddaji spremlja vsak dan v povprečju 525.708 gledalcev, starejših od 10 let,⁷ zato si takšno analizo gotovo zaslužita, saj bolj kateri koli drugi medij oblikujeta javno mnenje. V pričujočem zapisu bomo poskusili odgovoriti na več vprašanj:

- katere teme obravnavata in v kakšnem razmerju,
- kdo ima pravico nagovoriti javnost in povedati svoje mnenje,
- razmerje med poročanjem o dogodkih doma in po svetu,
- dolžina posameznih segmentov v oddajah.

S primerjavo, ki smo se je lotili, smo hoteli preveriti, kako se v praksi uresničujejo četrto stoletja stare obljube, da bo medijski prostor bolj odprt, da več ponudnikov televizijskih programov pomeni tudi več informacij, in da bo več ljudi lahko povedalo svoje mnenje, ter ugotoviti, kaj ponujata oddaji svojim gledalcem, v čem sta si podobni in po čem se razlikujeta.

5 V istem mesecu leta 2005 je imela oddaja 24ur 15,73- in leta 2004 16,67-odstotno gledanost. V istem obdobju je imela oddaja Dnevnik 13,18- in 13,39-odstotno gledanost, kar pomeni, da se gledanost oddaje Dnevnik še vedno zmanjšuje. Vir: AGB Nielsen, medijske raziskave. Podatki so objavljeni z dovoljenjem Pro Plus in RTV Slovenija, za kar se obema zahvaljujemo.

6 Primerjavo se je lotil Gašper Lubej, ki je primerjal oddaji v obdobju 28. februar–6. marec 2005. Svoje ugotovitve je objavil v članku »tv Slovenija praviloma »pokrije« več dogodkov kot POP tv, Primerjava osrednjih informativnih oddaj«. *Medijska prežda*, 22. maj 2005, str. 16.

7 24ur – 301.453 in Dnevnik 224.255 gledalcev (za gledalce štejemo vse posameznike, živeče v gospodinjstvih na območju Republike Slovenije z delujočim televizorjem, v starosti 10 ali več let). Vir: AGB Nielsen, medijske raziskave.

RAZISKAVA⁸

Pod drobnogled smo vzeli oddaji *24ur* in *Dnevnik*, osrednji televizijski informativni oddaji, ki sta povsem primerljivi, saj sta si vsebinsko zelo podobni in ju poleg tega predvajajo v istem terminu.

Predmet analize so oddaje, ki so bile na sporedu marca 2006. Marec je bil izbran po premisleku, saj smo se hoteli izogniti poletnim mesecem, ko teče življenje zaradi dopustov malo drugače in je tudi gledanost televizije slabša.⁹

Oddaje smo analizirali na štirih ravneh.

1. Na ravni oddaje smo opravili kvantitativno analizo in izmerili dolžino vseh segmentov v časovnem zaporedju, tako kakor si sledijo v informativnem bloku med 19. in 20. uro. Tako ima vsak segment temeljne identifikacijske podatke: oddajo, v kateri je bil predvajan, zvrst prispevka, čas uvrstitve v oddajo in dolžino kakor tudi ime koderja in datum kodiranja.
2. Od tu naprej smo s pomočjo kvantitativne analize ugotavljali funkcijo voditeljev v oddaji.
3. Na ravni novinarskih prispevkov smo ugotavljali obravnavane teme in akterje, ki v njih nastopajo, ter povezave med temami in akterji, primerjavo razvrstitev napovednikov in tem znotraj oddaj, dolžino novinarskih prispevkov, navzočnost regij v osrednjih informativnih oddajah, prispevke po državah itd.
4. Vire za televizijsko sliko v segmentu voditelj oddaje in v novinarskih prispevkih.

Analizirani oddaji vsebujeta *Napovednik*¹⁰ – pet tem, ki jih urednika omenita kot najbolj pomembne dogodke dneva.

8 Avtor raziskave se zahvaljuje dr. Alji Brglez, direktorici Inštituta za civilizacijo in kulturo, ki mu je odstopila posnetke oddaj, prostor in tehnično opremo za izvedbo raziskave. Posebna zahvala gre Mitji Čepiču, ki je obdelal zbrane rezultate in pripravil analize v skladu z željami avtorja raziskave.

9 Pričujoča raziskava je del širšega projekta, v katerem se bo avtor lotil še analize osrednjih televizijskih informativnih oddaj v letih 2005 in 2004 (mesec dni v vsakem letu). Zaradi tega smo morali poiskati takšen mesec, v katerem ni bilo posebnih dogodkov, kakršni so lokalne in državne volitve ali volitve v evropski parlament, ki močno posežejo v strukturo oddaj, to pa je še dodatno omejilo izbiro primernega meseca za analizo. Po pregledu dogajanja v minulih letih smo ugotovili, da naštetim kriterijem najbolj ustreza mesec marec. Kljub temu pa se nismo mogli izogniti nekaterim izjemnim dogodkom (teroristični napad v Madridu, smrt Slobodana Miloševića ipd.).

10 V uredništvu oddaje *24ur* uporabljajo izraz *Napovednik* za napovedovanje dogodkov na začetku oddaje, za vmesne napovedi pomembnejših tem pa v nadaljevanju 1, v nadaljevanju 2 itn. za napoved športnega segmenta (pogovor z voditeljem rubrike *Šport + športna novica*) pa uporabljajo angleški izraz »teaser« (nekaj vabljivega, mikavnega). V uredništvu *Dnevnika* uporabljajo izraz *Generalna napoved* tako za napovednike na začetku oddaje kot vmesne napovednike (v nadaljevanju oddaje), le da v začetni generalni napovedi napovedo 5 dogodkov in v vmesni 4 dogodke.

Napovedniku sledi osrednji informativni del oddaje, v katerem se vrstijo novinarski prispevki in agencijske novice, ki jih povezujejo voditelji.

Potem so na vrsti segmenti, ki jih najdemo v obeh oddajah: *Vreme*, *Šport*, pregled dogodkov, ki sledijo v nadaljevanju oddaje, ločila, napovedniki za oddaje (spot), napoved oddaje, ki sledi dnevnoinformativni oddaji, in oglaševalska sporočila (EPP).

Sestavni del obeh oddaj so tudi posebni segmenti, ki jih najdemo le v eni od analiziranih oddaj (v oddaji *Dnevnik – Denar*, *Magnet*, napoved oddaje *Odmevi*, *Utrip*, *Zrcalo tedna* in *Žarišče*; v oddaji *24ur – Pop in*, *TV klub*, *Vizita* in *V središču*).

Predmet analize so bili napovedniki in osrednji informativni del oddaje, medtem ko smo zgoraj naštetim posebnim segmentom izmerili le dolžino.

Pripravljeni nabor tem smo uporabljali za vse države, za vsak prispevek pa je bilo treba vnesti državo, kjer je bil kraj dogajanja. Posebej smo zapisovali bilateralne in multilateralne odnose med državami. Nekoliko več pozornosti smo namenili Evropski uniji (EU). Dogodke v Združenih narodih, v organizaciji držav izvoznic nafte OPEC ali na haaškem sodišču (ICTY) smo vpisovali pod delovanje mednarodnih institucij, saj bi jih v nasprotnem primeru uvrstili med dogodke v državah, v katerih imajo sedež našete mednarodne organizacije.

Teme so združene v smiselne kategorije in to nam omogoča njihovo delitev po tematskih sklopih (agregat) in po podtemah znotraj posameznega sklopa. Pri obravnavanju nekaterih tem, ki so značilne za Slovenijo, smo dodali še tretji nivo.

Pri prispevkih, ki obravnavajo več tem, smo vsakemu prispevku določili glavno temo in našteli druge obravnavane teme (podteme). Izbira glavne teme in podtem je bila narejena pri kodiranju oddaje po pripravljenih navodilih, morebitni popravki so bili narejeni pozneje pri kontrolnem pregledu oddaj avtorja raziskave. Pri izbiri glavne teme odločata osebna izbira koderja in njegov vrednostni aparat, saj je včasih težko enoznačno določiti glavno temo (enako velja za akterje, kadar jih v enem prispevku nastopi več).

Tematske sklope tvorijo sorodna področja. Za njihovo oblikovanje so bila pomembna testna kodiranja oddaj, narejena na oddajah, ki ne sodijo v analizirano obdobje. V praksi se je pokazalo, da vseh tem ni mogoče predvidevati. Zadrego smo reševali tako, da se je prispevek vpisal v tematski sklop,

ki mu je bil vsebinsko najprimernejši, in sicer v drugo kategorijo – z vpisom konkretne teme v opombo.

Teme so razdeljene na naslednje sklope (po abecednem vrstnem redu):

- Družba, religija
- Evropska unija
- Gospodarstvo/gospodarska politika
- Javni servisi/socialna država/humanitarno delo
- Kultura/zabava/šport/prosti čas
- Notranja politika
- Sodstvo
- Vojne/konflikti/kriminal/varnost
- Zunanja politika

Za lažje razumevanje bo pomagalo pojasnilo o razdelitvi tem in podtem.

Družba, religija zajema poročanje o verskih obredih, praznikih in dogodkih (na primer imenovanje Franca Rodeta za kardinala). Drugi sklop zajema delovanje civilnodružbenih skupin in pravice družbenih skupin (recimo istospolno usmerjenih).

Analizi poročanja o Evropski uniji je namenjen sklop *Evropska unija*. Tematski sklop je bil razdeljen tako, da omogoča spremljanje splošne politike EU, odnose med EU in posamezno članico, dogajanje v državah članicah v odnosu do EU in pa mednarodno politiko EU. Znotraj tega smo posebno pozorno spremljali posebne politike EU, ki najbolj odmevajo v državah članicah (ustava, kmetijska in zunanja politika EU), kakor tudi nadzor nad institucijami Evropske unije.

Gospodarstvo/gospodarska politika je razdeljeno na vrsto podtem; z njimi smo hoteli bolj natančno analizirati prispevke o gospodarskem dogajanju v državi – od tistih, ki se ukvarjajo z gospodarstvom na splošno (statistični podatki) in gospodarskim položajem države, regije ali lokalne skupnosti, z razmerami v posameznih gospodarskih panogah (industriji, turizmu in rekreaciji, storitveni dejavnosti, prometu, informacijsko-komunikacijski industriji, finančnem sektorju, zavarovalništvu itd.) in podjetjih (malih, srednjih in velikih) in podjetjih v državni lasti, na borzi in nadzorom nad delovanjem borze, do tistih, ki se ukvarjajo z gospodarskim kriminalom in sklopom tem, ki se nanašajo na zaposlovanje, odpuščanje, stečaje, stavke, sindikalno dejavnost – vseh podtem je 28.

Tematski skop *Javni servisi/socialna država/humanitarno delo* je razdeljen na 18 podtem in zajema vrsto dejavnosti s področja javnega sektorja: šolstvo in znanost (financiranje šolstva, osnovno, srednje, višje in visoko), zdravstvo, socialno skrbstvo, invalide, zasebno šolstvo in zdravstvo kakor tudi stavke v javnem sektorju itd. V to skupino smo uvrstili tudi veterino, o kateri se v obravnavanem obdobju več govorilo zaradi spremljanja širjenja ptičje gripe. Če pa je bil v teh prispevkih poudarek na splošni varnosti, smo poročanje uvrstili v tematsko skupino *Vojne/konflikti/kriminal/varnost*.

V tematski sklop *Kultura/zabava/šport/prosti čas* sodijo prispevki, ki govorijo o kulturi na splošno, financiranju kulture, delovanju kulturnih institucij in poročanju o kulturnih dogodkih in prireditvah. V ta sklop smo uvrstili tudi poročanje o medijih, športu in športnih prireditvah (na pr. smučarski skoki v Planici), delovanju športnih institucij in financiranju športa in rekreaciji. V ta sklop sodijo dogodki, povezani z življenjem znanih osebnosti in zvezdnikov.

Notranja politika vsebuje množico podtem, ki obravnavajo široki spekter politike na ravni izvršne in zakonodajne oblasti – notranja politika (splošno), gospodarska, davčna, obrambna, izobraževalna, kulturna, socialna, kmetijska, okoljska, lokalna itd. V ta sklop so uvrščeni tudi človekove pravice, volitve, dogajanje v strankah, nadzor nad delovanjem notranjepolitičnih akterjev in korupcija političnih akterjev. V tematski skupini *Drugo* je tudi nekaj tem, ki so značilne za Slovenijo in obravnavajo manjšine in nekatere posebne skupine državljanov (slovensko manjšino v Avstriji, Italiji, na Madžarskem in v državah, ki so nastale na ozemlju nekdanje Jugoslavije; slovenske izseljence; italijansko in madžarsko manjšino v Sloveniji; Rome; problematiko državljanov iz drugih republik nekdanje Jugoslavije v Sloveniji, »izbrisane«, denacionalizirance in istospolno usmerjene).¹¹

Naslednji tematski skop je *Sodstvo* in v njem smo zajeli delovanje sodstva nasploh, delovanje sodišč – z ustavnim sodiščem in poročanju o njegovih razsodbah vred –, odvetnikov in notarjev in njihovih zbornic ter nadzor nad delovanjem sodišč. V to skupino smo uvrstili poročanje o posameznih sodnih primerih; razdelili smo jih na tiste, ki imajo obči pomen (na primer poročanje o primeru Miro Petek

¹¹ Ta tematika je bila deležna posebne pozornosti tudi zato, ker se navezuje na raziskavo dr. Romana Kuharja, ki sodeluje pri tem projektu in je problematiki homoseksualnosti namenil knjigo *Medijske podobe homoseksualnosti, Analiza slovenskih tiskanih medijev od 1970 do 2000*, zbirka Mediawatch, Mirovni inštitut, Ljubljana, 2003.

ali korupcija nosilcev javnih funkcij), in na črno kroniko (obravnavanje umorov, ropov ipd).

V tematski sklop *Vojne/konflikti/kriminal/varnost* smo uvrstili prispevke, ki so obravnavali spopade med državami in znotraj držav, terorizem (znotraj države in mednarodni), demonstracije (mirne in nasilne), nereda (brez političnega sporočila), vojne zločine in druge konflikte. Kriminalna dejanja smo razdelili na dve skupini – zoper telo in osebo in na premoženjske delikte. Dodali smo še obravnavanje javnega reda in miru in splošno varnost, prometno varnost in prometne nesreče, dejavnost policije in dejavnost vojske, naravne in druge nesreče.

Zunanja politika zajema zunanjepolitična vprašanja splošno, bilateralne in multilateralne odnose med državami, delovanje v mednarodnih organizacijah, delovanje v mednarodnih vojaških organizacijah, nadzor nad delovanjem zunanjepolitičnih akterjev in mirovne procese. Znotraj slovenske zunanje politike smo posebej registrirali dogajanje v odnosih s sosednjimi državami (Italijo, Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško).

Prav tako smo zapisovali imena novinarjev, ki so pripravili prispevke. Takšen prijem nam je omogočil, da imamo podatke o tem, ali so jih pripravili novinarji, ki delajo v Ljubljani (v centralni redakciji) ali pa dopisniki iz raznih krajev v Sloveniji oziroma tujine. Tako smo dobili podatek o tem, kolikšni delež programa pripravijo dopisniki, kar nakazuje regionalno pokritost Slovenije, ni pa to povsem točna mera pokritosti, saj se včasih zgodi, da se v uredništvu odločijo in pošljejo na teren novinarja, ki dela v osrednji redakciji. Enak prijem pri dopisnikih iz tujine pa nam da bolj zanesljivo sliko, saj ti le izjemoma sodelujejo v dnevnoinformativni oddaji med bivanjem v domovini.

Vsakomur, ki je sodeloval v oddaji, je bila pripisana vloga – *aktivna*, če je v oddaji dal izjavo, in *pasivna*, če ni dal izjave, v prispevku pa je bil omenjen (je storil nekaj, kar je povzročilo reakcijo, ali pa je prispevek govoril o kakšnem človeku ali pa je bila povzeta njegova izjava, čeprav v prispevku ni nastopil).¹² Pasivna vloga je bila vedno določena na ravni analize besedila, ne pa na ravni analize televizijske slike.

Podatek o posameznem akterju nam pove, kolikokrat nastopa v analiziranih oddajah (frekvenco aktivnega in pasivnega pojavljanja), ne pa tudi dolžino njegove izjave, kadar ima aktivno vlogo, saj trajanja izjav nismo zapisovali.

¹² V literaturi se za pasivnega akterja uporablja tudi izraz »tarča«, vendar se nam zdi, da ima negativen prizvok, in ga zato nismo hoteli uporabiti.

Prav tako ni zapisano, ali je akter imel dve ali več izjav v istem novinarskem prispevku, kar se pogosto dogaja zaradi poznejše montaže posnetkov (recimo posnetkov tiskovnih konferenc, pri poročanju o razpravah v državnem zboru ali državnozbornih telesih, izjav ipd.). Isto velja za pojavljanje akterjev v tistem delu oddaje, ki ga vodi voditelj (na primer pregled dnevnih dogodkov, ki večkrat vsebujejo kratke izjave akterjev).

Vsakemu akterju je bila pripisana vloga oziroma funkcija, ki jo ima v prispevku. Pri tem smo dosledno upoštevali vlogo, ki jo je televizija pripisala akterju, to pa je povzročalo težave, saj se je večkrat zgodilo, da akterji niso bili pravilno podpisani (brez priimka in/ali funkcije)¹³, to smo ugotavljali pri preverjanju kodiranja in ponovnem kontrolnem ogledu oddaje in zapisa. V takšnih primerih smo upoštevali televizijski podpis, saj je to informacija, ki jo je dobil povprečni poznavalec domačega in svetovnega dogajanja in akterjev.

Med akterji je zelo veliko anonimnih nastopajočih. To so predvsem izjave mimoidočih, ki so nastopali v anketah ali pa so povedali svoje mnenje o kakšnem dogodku/problemu (ankete). Kratke ankete v informativnih oddajah so zelo sporne, saj vzorec ni reprezentativen, izbor izjav pa je odvisen od končne odločitve urednika oddaje.

Med anonimne nastopajoče so uvrščene tudi izjave prič in udeležencev dogodkov, podpisanih samo z imenom. Kljub temu da se iz prispevka da razbrati njihova vloga, jih način, kako so podpisani v oddaji, uvrsti v veliko skupino anonimnih izjavljavcev.

Vsem akterjem smo pripisali tudi spol, kar nam je omogočilo, da ugotovimo, koliko so v dnevnoinformativnih oddajah navzoče ženske in v katerih temah se najbolj pogosto pojavljajo.

¹³ Marca 2006 je bilo 8 nepodpisanih akterjev v oddaji *24ur* in 6 v *Dnevniku*.

REZULTATI RAZISKAVE¹⁴

Program *POP TV* in *Televizija Slovenija* sta svojim gledalcem v informativnem pasu med 19. in 20. uro pripravili 60 ur 17 minut in 20 sekund programa. Skupna dolžina oddaj *24ur* je znašala 30 ur 57 minut in 29 sekund (povprečno 59 minut in 55 sekund), medtem ko je skupna dolžina oddaj *Dnevnik* 29 ur 19 minut in 51 sekund (povprečno 56 minut in 46 sekund).¹⁵ Oddaji sta si po strukturi zelo podobni, razlikujeta se po nekaterih segmentih, ki jih najdemo samo v eni analizirani oddaji.

V obeh oddajah izstopa dolžina *novinarskih prispevkov*. Novinarski prispevki zasedejo v poprečju 37,3 odstotka obeh oddaj. V oddaji *24ur* jih je bilo 12 ur 12 minut (ali 39,4 odstotka) in v *Dnevniku* 10 ur in 17 minut (ali 35,1 odstotka), kar pomeni, da jih je v oddaji *24ur* v enem mesecu skoraj dve uri več kakor v *Dnevniku*.

Voditeljem je v obeh oddajah odmerjenih 18,2 odstotka časa (*24ur* – 18,5 odstotka ali 5 ur in 43 minut in *Dnevnik* – 18,0 odstotka ali 5 ur in 17 minut) kar pomeni na mesec 25 minut več za voditelje oddaje *24ur*.

Pomembnejša razlika je še pri času, ki je v obeh oddajah namenjen oglaševalskim sporočilom, saj jih je v oddaji *24ur* malo manj kakor 5 ur. V oddaji *Dnevnik* jih je za 3 ure in 18 minut, kar je kar za 1 uro in 40 minut manj. V strukturi informativne oddaje *24ur* zasedejo oglasi 16,1 odstotka vsega časa, v *Dnevniku* pa 11,3 odstotka.

V oddaji *24ur* je tudi več predvajanih napovednikov za oddaje (spotov), vendar to nima nikakršnega vpliva na strukturo oddaje, saj gre za slabih osem minut časa na mesec (v primerjavi z 1 minuto in 21 sekundami v *Dnevniku*).

V obeh oddajah zaseda športni segment približno desetino vsega časa. V oddaji *24ur* je športa za 2 uri in 52 minut, kar je 9,2 odstotka, in v *Dnevniku* 3 ure in 33 minut ali 12,1 odstotka vsega časa. Podrobnejša analiza nam pokaže, da je športni segment v oddaji *24ur* krajši zato, ker vsak dan uvrstijo pomemben športni dogodek v osrednji del oddaje (pogovor med voditeljem/voditeljema oddaje in voditeljem segmenta *Šport*, ki mu sledi športna novica).

¹⁴ Glede na to da je raziskava hkrati tudi del obsežnejše in še trajajoče avtorjeve raziskave, ki bo objavljena v doktorski disertaciji, je treba podatke, pripravljene za ta projekt, šteti za preliminarne.

¹⁵ V tem času so upoštevani vsi segmenti, ki se zvrstijo od začetnega aviza do odpovedi oddaje *24ur* oziroma do konca segmenta *Šport* v oddaji *Dnevnik*.

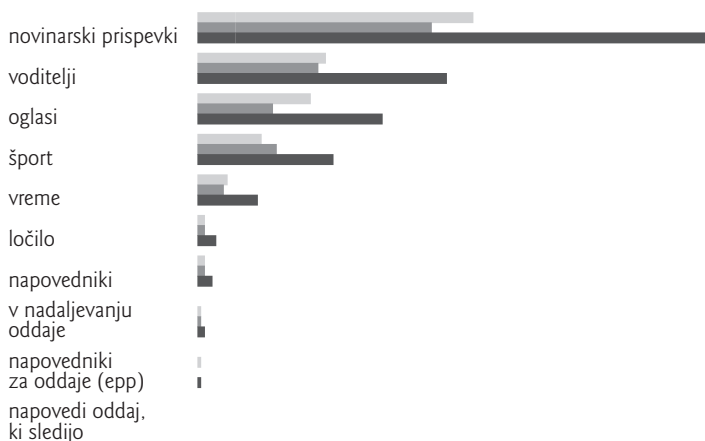
Na mesec je tega za 19 minut in 16 sekund, kar zmanjša razliko v dolžini, kljub temu pa velja, da je športa več v informativnem bloku nacionalne javne televizije.

TABELA 1: PREGLED ODDAJ PO SEGMENTIH, KI SO V OBEH ODDAJAH

SEGMENT	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ
novinarski prispevki	12:12:04	10:17:18	22:29:22	39,4%	35,1%	37,3%
voditelji	5:42:52	5:17:08	11:00:00	18,5%	18,0%	18,2%
oglasi	4:58:11	3:18:36	8:16:47	16,1%	11,3%	13,7%
šport	2:51:43	3:33:09	6:24:52	9,2%	12,1%	10,6%
vreme	1:22:52	1:15:42	2:38:34	4,5%	4,3%	4,4%
ločilo	0:21:12	0:26:29	0:47:41	1,1%	1,5%	1,3%
napovedniki	0:12:55	0:13:28	0:26:23	0,7%	0,8%	0,7%
v nadaljevanju oddaje	0:12:34	0:10:22	0:22:56	0,7%	0,6%	0,6%
napovedniki za oddaje (epp)	0:07:45	0:01:21	0:09:06	0,4%	0,1%	0,3%
napovedi oddaj, ki sledijo	0:02:19	0:01:29	0:03:48	0,1%	0,1%	0,1%

GRAF 1: PREGLED ODDAJ PO SEGMENTIH, KI SO V OBEH ODDAJAH

(■ 24UR ■ DNEVNIK ■ SKUPAJ)

V spodnjem delu tabele so segmenti, ki ne dosežejo pol ure na mesec. Najvišje so se uvrstila *Ločila*, ki so pomembni del informativnega bloka, saj bistveno prispevajo k celostni podobi oddaje, gledalca pa vizualno in zvočno opozarjajo

na posamezne segmente in na prehode med njimi.¹⁶ V oddaji *24ur* je ločil za 21 minut in 12 sekund, v *Dnevniku* pa za 26 minut in 29 sekund. Kljub temu da razlika znaša samo 5 minut in 17 sekund na mesec, je veliko, če vemo, da je povprečna dolžina ločila v *Dnevniku* 7 sekund, v *24urah* pa kar 10 sekund. V *Dnevniku* je na mesec kar 98 ločil več.

Mesto niže so uvrščeni *Napovedniki*, ki so umeščeni na začetek oddaje. Njihova naloga je, da pritegnejo pozornost gledalcev in opozorijo na najbolj pomembne dogodke dneva. V obeh oddajah jih je približno 13 minut ali 0,7 odstotka časa oddaje.

Segment *V nadaljevanju* ima isto funkcijo kot napovednik, le da je časovno umeščen znotraj oddaje in gledalce opozarja na pomembnejše teme, ki jih obdelajo v nadaljevanju oddaje. Včasih jih uporabijo kot nekakšno ločilo, ki omogoči preskok med različnimi temami, med katerimi je težko potegniti rdečo nit (tako kot *ločila*). S tem prijemom naj bi zbudili zanimanje med gledalci in jih zadržali pred sprejemnikom ves čas oddaje ali pa vsaj večji del. Za ta segment porabita obe oddaji nekaj več kakor deset minut časa na mesec (*24ur* – 12 minut in 34 sekund; *Dnevnik* – 10 minut in 22 sekund); to je v povprečju 0,6 odstotka vsega časa, kar je nekaj manj časa, kakor ga imajo napovedniki na začetku oddaje.

Napovedniki za oddaje so posneti spoti, ki so uvrščeni med oglaševalska sporočila. Zelo malo jih je, je pa opazna razlika med oddajo *24ur* (7 minut in 45 sekund) in *Dnevnikom* (1 min in 21 sekund).

Voditelji včasih *napovedo oddajo, ki sledi* informativnemu bloku, torej osrednjo večerno oddajo, včasih z neposrednim vklopom v studio s pogovorom z novinarjem, ki bo oddajo vodil. Na POP TV tako najbolj pogosto napovedo oddajo *Trenja*, na TV Slovenija pa termine Aktualno-dokumentarnega programa (*Pod žarometom, Tarča – s prispevkom* in prenose proslav in prireditve). V obeh oddajah je temu namenjeno le 0,1 odstotka časa (*24ur* – 2 minuti in 19 sekund; *Dnevnik* – 1 minuta in 29 sekund).

Analiza segmentov, ki se pojavijo samo v eni od analiziranih oddaj, nam pokaže, da po dolžini izstopata *Pop In* (*24ur* – 1 ura in 30 minut ali 4,9 odstotka časa) in *Magnet* (*Dnevnik* – 1 ura in 17 minut ali 4,4 odstotka časa). Segmenta imata nekaj skupnih značilnosti, saj oddaji obravnavata kulturno dogajanje v širšem pomenu besede, pri čemer

¹⁶ Poleg tega ločila pomagajo voditeljem oziroma urednikom oddaj narediti prehod med temama, ki nimata nič – ali pa imata zelo malo – skupnega.

v oddaji *24ur* bolj pogosto spremljajo zvezdnike in estrado, medtem ko v *Dnevniku* bolj pogosto posežejo po zahtevnejših kulturnih zvrsteh (klasična glasba, likovne razstave, poezija ipd). Pri tem je treba še enkrat opozoriti, da ti segmenti niso bili predmet podrobnejše analize, temveč je bila izmerjena le njihova dolžina.

Po dolžini izstopajo še *TV Klub (24ur)* in *Zrcalo tedna in Utrip (Dnevnik)*. Dolžina teh segmentov na mesečni ravni malo presega eno uro. V *TV Klubu* se voditelj s pomočjo gostov v studiu loti pomembnejše politične teme, ki je zaznamovala teden. Pregledu tedenskega notranjepolitičnega dogajanja v *Dnevniku* je namenjen segment *Utrip*, medtem ko pod mednarodno dogajanje potegnejo črto v segmentu *Zrcalo tedna*.¹⁷

TABELA 2: PREGLED SEGMENTOV, KI SO SAMO V ENI OD ANALIZIRANIH ODDAJ

SEGMENT	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ
Pop In	1:30:29		1:30:29	4,9%		2,5%
Magnet		1:16:53	1:16:53		4,4%	2,1%
TV Klub	1:05:22		1:05:22	3,5%		1,8%
Zrcalo tedna		1:00:24	1:00:24		3,4%	1,7%
Utrip		1:00:18	1:00:18		3,4%	1,7%
Denar		0:32:51	0:32:51		1,9%	0,9%
Žarišče		0:29:57	0:29:57		1,7%	0,8%
napoved Odmevov		0:24:26	0:24:26		1,4%	0,7%
Vizita	0:13:16		0:13:16	0,7%		0,4%
V središču	0:03:55		0:03:55	0,2%		0,1%

Med segmenti izstopa čas, ki ga v *Dnevniku* namenijo napovedi nočne informativne oddaje *Odmevi*, saj gre za 24 minut in 26 sekund (ali 1,4 odstotka časa). S tem se *Odmevi* uvrščajo med najbolj oglaševane oddaje, in to v najbolj elitnem terminu.

O ČEM SO POROČALI V ANALIZIRANIH ODDAJAH

Vsaka novica v informativni oddaji, najsi bo to v novinarskem prispevku ali kratkih novicah, ki jih prebirajo voditelji, je bila razporejena v enega od naštetih temat-

¹⁷ Do 14. aprila 2003, ko je bila oddaja *Dnevnik* prestavljena na 19. uro, sta to bili samostojni oddaji, ki sta bili na sporedu v soboto (*Utrip*) in nedeljo (*Zrcalo tedna*) neposredno po oddaji *Dnevnik*. Po tem datumu sta bili obe oddaji uvrščeni v informativni blok med 19. in 20. uro.

skih sklopov. Če je imela samo eno temo, je bila hkrati tudi glavna tema. Če pa je novica ali novinarski prispevek obravnaval več tem, so se pri razvrščanju določile glavna tema in podteme.

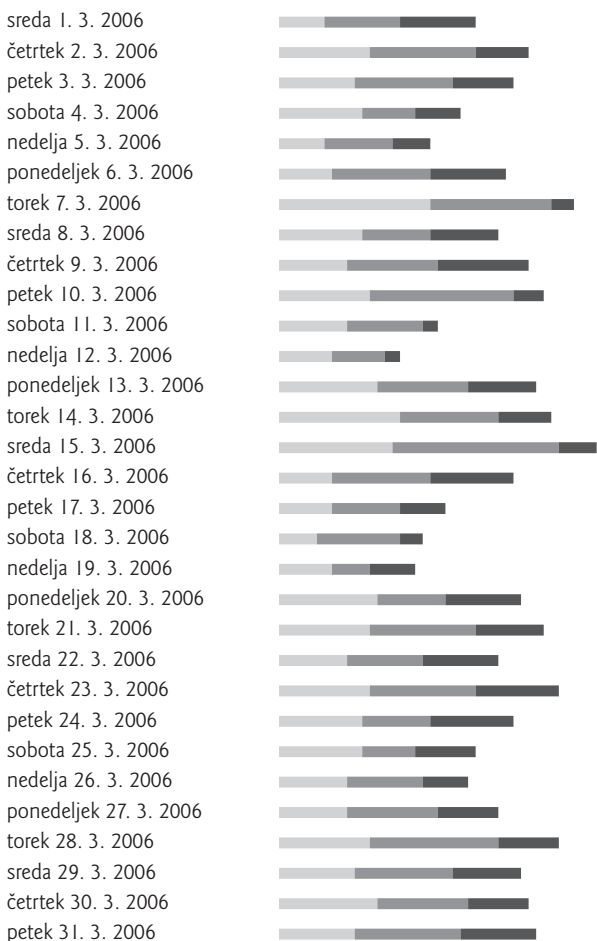
Po obdelavi oddaj smo ugotovili, da je bilo v oddaji *24ur* objavljenih 554 novic, kar pomeni, da so povprečno objavili 17,9 novice na oddajo. Od tega jih je bilo 321 (57,9 odstotka) takih, ki tisti dan niso bile uvrščene v oddajo *Dnevnik*. V *Dnevniku* je bilo objavljenih 598 novic (in toliko glavnih tem), povprečno 19,3 novice na oddajo, in od tega jih je bilo 365 (61,0 odstotka) takih, ki niso bile istega dne objavljene v oddaji *24ur*. V analiziranih enaintridesetih oddajah je bilo 233 novic, ki jih najdemo isti dan v obeh oddajah – to je v povprečju četrtnina vseh novic v obeh oddajah (25,4 odstotka).

TABELA 3: OBJAVLJENE NOVICE – V ENI IZMED ANALIZIRANIH ODDAJ ALI V OBEH ODDAJAH (NA ISTI DAN)

DATUM ODDAJE	24UR	DNEVNIK	V OBEH
sreda 1. 3. 2006	6	10	10
četrtek 2. 3. 2006	12	14	7
petek 3. 3. 2006	10	13	8
sobota 4. 3. 2006	11	7	6
nedelja 5. 3. 2006	6	9	5
ponedeljek 6. 3. 2006	7	13	10
torek 7. 3. 2006	20	16	3
sreda 8. 3. 2006	11	9	9
četrtek 9. 3. 2006	9	12	12
petek 10. 3. 2006	12	19	4
sobota 11. 3. 2006	9	10	2
nedelja 12. 3. 2006	7	7	2
ponedeljek 13. 3. 2006	13	12	9
torek 14. 3. 2006	16	13	7
sreda 15. 3. 2006	15	22	5
četrtek 16. 3. 2006	7	13	11
petek 17. 3. 2006	7	9	6
sobota 18. 3. 2006	5	11	3
nedelja 19. 3. 2006	7	5	6
ponedeljek 20. 3. 2006	13	9	10
torek 21. 3. 2006	12	14	9
sreda 22. 3. 2006	9	10	10
četrtek 23. 3. 2006	12	14	11
petek 24. 3. 2006	11	9	11
sobota 25. 3. 2006	11	7	8

DATUM ODDAJE	24UR	DNEVNIK	V OBEH
nedelja 26. 3. 2006	9	10	6
ponedeljek 27. 3. 2006	9	12	8
torek 28. 3. 2006	12	17	8
sreda 29. 3. 2006	10	13	9
četrtek 30. 3. 2006	13	12	8
petek 31. 3. 2006	10	14	10

**GRAF 3: OBJAVLJENE NOVICE – V ENI IZMED ANALIZIRANIH ODDAJ
ALI V OBEH ODDAJAH (NA ISTI DAN)**
(■ 24UR ■ DNEVNIK ■ V OBEH)

Če pogledamo podatke po dnevih v tednu, lahko ugotovimo, da je v oddaji *24ur* največ novic objavljenih ob torkih (v povprečju 21,8 novice), v *Dnevniku* pa ob četrtekih (v povprečju 23,5 novice). Ob četrtekih je največ novic, ki so objavljene v obeh oddajah (v povprečju 10,3), kar si lahko razlagamo s sejami vlade, ki zaznamujejo dnevnoinformativni oddaji.¹⁸

TABELA 4: POVPREČNO ŠTEVILO NOVIC PO DNEVIH V TEDNU.

DAN V TEDNU	24UR	DNEVNIK	V OBEH
ponedeljek	10,5	11,5	9,3
torek	15,0	15,0	6,8
sreda	10,3	12,8	8,5
četrtek	10,0	13,3	10,3
petek	10,0	12,5	7,3
sobota	9,0	8,8	4,8
nedelja	7,3	7,8	4,8

GRAF 4A: POVPREČNO ŠTEVILO NOVIC PO DNEVIH V TEDNU
(■ 24UR ■ DNEVNIK ■ V OBEH)

GRAF 4B: DELEŽI NOVIC V ENI OD ODDAJ ALI V OBEH ODDAJAH
(■ 24UR 34,9% ■ DNEVNIK 39,7% ■ V OBEH 25,4%)

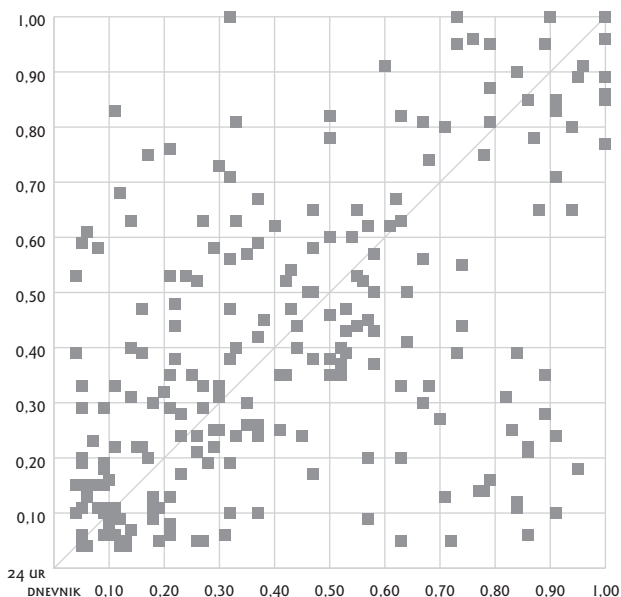
Najmanj novic je na koncu tedna, kar pojasnjuje, zakaj so v obe oddaji uvrščeni posebni segmenti (*TV Klub*, *Utrip*, *Zrcalo tedna* ...).

¹⁸ V analizi nismo upoštevali 29., 30. in 31. marca 2006, da smo imeli enako število posameznih dni v tednu.

Vsaka novica je dobila zaporedno številko glede na mesto v oddaji, vsaki konkretni temi pa smo pripisali identifikacijsko številko. Te številke so nam omogočile, da smo primerjali, kako so bile razvrščene iste teme v obeh oddajah. Oddaji imata različno število prispevkov, zato smo zaporedno številko konkretne teme delili s številom konkretnih tem, dogodkov v oddaji, v katero je bila uvrščena. Tako je bila vsaki konkretni temi pripisana vrednost med 0 in 1.¹⁹

Če podatke prikažemo grafično (glej Graf 4c), dobimo disperzijski graf, na katerem so teme, ki so imele podobno uvrstitev v oddaji, blizu diagonali, in narobe – čim večja je bila »razdalja« med predvajanimi temami, tem večja je oddaljenost od diagonale.

GRAF 4C: »ODDALJENOST« MED PREDVAJANIMI PRISPEVKI
V ANALIZIRANIH ODDAJAH

19 Primer: v oddajah z dvajsetimi prispevki pomeni razlika 0,3 medsebojno oddaljenost prispevkov z isto temo za 6 mest.

ANALIZA PO TEMATSKIH SKLOPIH

Če razvrstimo predvajane prispevke po tematskih sklopih,²⁰ ki smo jih opisali na začetku teksta, dobimo tabelo, iz katere je razvidno, da so na prvih treh mestih v obeh oddajah isti tematski sklopi.

Največji del obeh oddaj je namenjen prispevkom, katerih *glavna tema* sodi v kategorijo *notranje politike*. V oddaji *24ur* jim je namenjeno kar 7 ur in 34 minut (ali 40,1 odstotka časa) in v *Dnevniku* 6 ur in 3 minute (ali 37,4 odstotka časa). Na drugem mestu je tematski sklop *Vojne/konflikti/kriminal/varnost* (*24ur* – 2 uri in 34 minut (13,6 odstotka časa), *Dnevnik* – 1 uro in 51 minut (11,4 odstotka časa)) in na tretjem *Gospodarstvo/gospodarska politika*, ki obsega dobro desetino časa (10,8 odstotka) v obeh analiziranih oddajah (*24ur* – 1 ura in 44 minut (9,2 odstotka časa), *Dnevnik* – 2 uri in 2 minuti (12,6 odstotka časa)). Našteti tematski sklopi v poprečju zasedajo 62,2 odstotka časa v obeh oddajah.

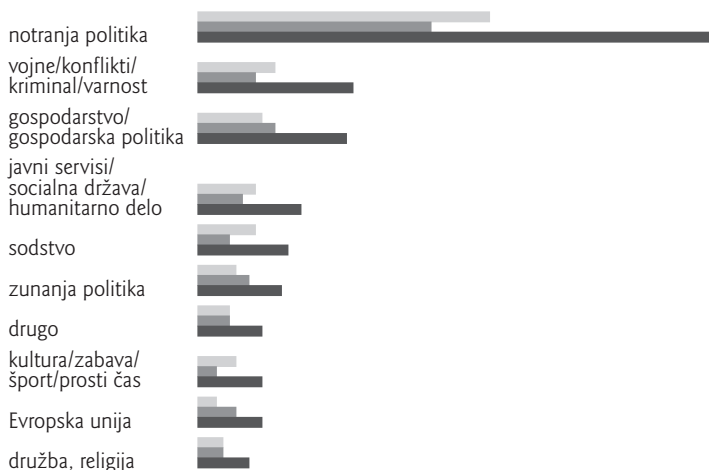
TABELA 5: RAZVRSTITEV PRISPEVKOV PO TEMATSKIH SKLOPIH
(VELJA ZA VSE DRŽAVE).

TEMATSKI SKLOPI	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ
notranja politika	7:34:09	6:02:56	13:37:05	40,1%	37,4%	38,9%
vojne/konflikti/ kriminal/varnost	2:33:48	1:50:35	4:24:23	13,6%	11,4%	12,6%
gospodarstvo/ gospodarska politika	1:43:38	2:02:27	3:46:05	9,2%	12,6%	10,8%
javni servisi/ socialna država/ humanitarno delo	1:28:25	1:09:24	2:37:49	7,8%	7,2%	7,5%
sodstvo	1:30:12	0:48:52	2:19:04	8,0%	5,0%	6,6%
zunanja politika	0:56:35	1:15:16	2:11:51	5,0%	7,8%	6,3%
drugo	0:51:30	0:51:42	1:43:12	4,5%	5,3%	4,9%
kultura/zabava/ šport/prosti čas	1:02:27	0:35:50	1:38:17	5,5%	3,7%	4,7%
Evropska unija	0:29:21	0:56:34	1:25:55	2,6%	5,8%	4,1%
družba, religija	0:41:49	0:36:26	1:18:15	3,7%	3,8%	3,7%

²⁰ V analizi so zajeti tako novinarski prispevki kakor novice, ki jih preberejo voditelji oddaje, in pogovori z gosti (v studiu, po telefonu ali video zvezi).

GRAF 5: RAZVRSTITEV PRISPEVKOV PO TEMATSKIH SKLOPIH (VELJA ZA VSE DRŽAVE).

(■ 24UR ■ DNEVNIK ■ SKUPAJ)

Podrobnejša analiza tematskega sklopa *Notranja politika* nam pokaže, da gre največ časa za obravnavo v podskupini, ki smo jo poimenovali *notranja politika – splošno* (24ur – 1 ura in 21 minut (17,7 odstotka časa), *Dnevnik* – 58 minut (16,0 odstotka časa)). Veliko časa je namenjenega obravnavanju socialne politike (24ur – 49 minut in 20 sekund (10,9 odstotka časa), *Dnevnik* – 34 minut in 39 sekund (9,5 odstotka časa)) in gospodarske politike [24ur – 45 minut in 3 sekunde (9,9 odstotka časa), *Dnevnik* – 33 minut in 15 sekund (9,2 odstotka časa)], pri katerih so razlike med oddajama na mesečni ravni zanemarljive.

V tematskem sklopu *Vojne/konflikti/kriminal/varnost* je v obeh oddajah največ pozornosti namenjene naravnim in drugim nesrečam (24ur – 37 minut in 52 sekund, *Dnevnik* – 29 minut in 54 sekund).

V oddaji 24ur izstopata še podskupini *kriminal – nasilna kazniva dejanja*, ki ji je namenjenih 23 minut, in *kriminal – premoženjski delikti*, ki jim je namenjenih 18 minut. Če obe skupini seštejemo, dobimo 41 minut in 29 sekund, to pa jo uvršča na vrh tematskega sklopa in tudi pojasnjuje visoko uvrstitev tematskega sklopa *Sodstvo* v oddaji 24ur, saj je veliko poročanja o delu sodišč. V *Dnevniku* namenijo tema skupinama zgolj 17 minut. Zaradi poročanja o kriminalnih dejanjih v oddaji 24ur je sorazmerno veliko poročanja o *dejavnosti policije* – 14 minut in 23 sekund (v *Dnevniku* samo 3 minute in 39 sekund).

V oddaji *Dnevnik* sta v tem tematskem sklopu na 2. in 3. mestu podskupini *spopadi med državami* (11 minut in 46 sekund) in *protesti/demonstracije z nasiljem* (10 minut in 39 sekund), kar je povezano s spremljanjem dogajanja v križnih žariščih (Irak, Iran, Izrael).

Tematskemu sklopu *Gospodarstva/gospodarske politike* (24ur – 1 ura, 43 minut in 38 sekund, *Dnevnik* – 2 uri, 3 minute in 27 sekund) je namenjenega več časa v oddaji *Dnevnik* – gre za 19 minut in 29 sekund na mesečni ravni, kar je nekaj več kot pol minute na dan. Če k temu prištejemo še 32 minut in 51 sekund, toliko časa je namenjenega segmentu *Denar* (s poslovnimi in borznimi novicami), je ta razlika še veliko večja, saj v oddaji 24ur ni posebnega segmenta s finančno-poslovnimi informacijami.

V oddaji 24ur je največ pozornosti namenjene podskupini *gospodarski kriminal*, ki je z 10 minutami in 26 sekundami najvišje uvrščena podskupina. V obeh oddajah izstopa podskupina *gospodarski položaj podjetja* (24ur – 9 minut in 49 sekund, *Dnevnik* – 18 minut in 28 sekund). V *Dnevniku* pa še izstopata podskupini *zaposlovanje* in *stavke* (8 minut in 16 sekund in 7 minut in 1 sekunda).

Tematski sklop *Javni servis/socialna država/humanitarno delo* je bil daljši v oddaji 24ur, v kateri so mu namenili 1 uro in 28 minut (v *Dnevniku* 1 uro in 9 minut). Pogled v podskupine pa nam pokaže, da je razlika nastala zaradi poročanja o *zdravstvu* (24ur – 31 minut in 40 sekund, *Dnevnik* – 18 minut in 23 sekund), denimo o razmerah v Kliničnem centru. Nekoliko izstopa tudi poročanje o *zasebnem šolstvu, zdravstvu in veterini* (24ur – 21 minut in 15 sekund; *Dnevnik* – 7 minut in 51 sekund), ki smo mu namenili posebno podskupino in ga s tem ločili od obravnave javnih služb na naštetih področjih. V obeh oddajah je bila visoko uvrščena podskupina *veterina* zaradi poročanja o ptičji gripi (24ur – 19 minut in 34 sekund; *Dnevnik* – 19 minut in 41 sekund). Poročanje o ptičji gripi je bilo uvrščeno tudi v skupino *varnost – splošno* (tematski sklop *Vojne/konflikti/kriminal/varnost*, če je bil poudarek na zaščiti in varnosti prebivalstva).

V tematskem sklopu *Sodstvo* je opazna razlika v poročanju v analiziranih oddajah. V oddaji 24ur so največ pozornosti namenili *sodnim primerom (črna kronika)*, kar 31 minut in 4 sekunde. V *Dnevniku* so jim namenili 9 minut in 38 sekund. Na drugem mestu je podskupina *sodni primeri (občega pomena)* – denimo poročanje o vojnih zločincih.²¹ V

21 Kodiranje je bilo narejeno po skupnih temah za vse države in mednarodne organizacije, zato sodijo v ta tematski sklop tudi postopki pred haaskim sodiščem.

oddaji *24ur* so ji namenili 29 minut in 58 sekund, v *Dnevniku* pa 12 minut in 56 sekund. Obe podskupini predstavljata kar dve tretjini (67,6 odstotka tematskega sklopa *Sodstvo* v oddaji *24ur* in slabo polovico (46,2 odstotka) v *Dnevniku*.

Tematskemu sklopu *Zunanja politika* so v obeh oddajah skupaj namenili 2 uri in 12 minut (*24ur* – 56 minut in 35 sekund ali 5 odstotkov vsega časa, *Dnevnik* – 1 ura, 15 minut in 16 sekund ali 7,8 odstotka časa). V obeh oddajah je največ časa namenjenega bilateralnim odnosom med državami (*24ur* – 23 minut in 30 sekund, *Dnevnik* – 26 minut in 38 sekund). V oddaji *24ur* je na drugem mestu podskupina *delovanje v mednarodnih vojaških organizacijah* (6 minut in 1 sekunda) in na tretjem mestu *delovanje v mednarodnih organizacijah* (5 minut in 7 sekund), medtem ko je v *Dnevniku* na drugem mestu *delovanje v mednarodnih organizacijah* (7 minut in 57 sekund) in za njimi podskupina *zunanja politika – splošno* (4 minute in 31 sekund), vendar so te razlike tako majhne, da so na mesečni ravni zanemarljive.

Nekaterim temam, poimenovali smo jih *Specifično slovenske*, najdemo pa jih v tematskih sklopih *Notranja politika* (manjšine, marginalne skupine, denacionalizacija) in *Zunanja politika* (npr. odnosi s sosednjimi državami), so v obeh oddajah odmerili skoraj enako količino časa (*24ur* – 51 minut in 30 sekund, *Dnevnik* – 51 minut in 42 sekund). Največ časa je bilo porabljenega za odnose s sosednjo Hrvaško, ki so jim v oddaji *24ur* namenili 9 minut in 59 sekund, v *Dnevniku* pa 18 minut in 16 sekund. V *Dnevniku* so dobili kar nekaj časa odnosi s sosednjo Italijo (11 minut), v oddaji *24ur* pa nekoliko izstopajo problemi, povezani z denacionalizacijo (6 minut).

Med desetimi tematskimi sklopi, razvrstitev je narejena po skupnem času v obeh oddajah, se je sklop *Kultura/zabava/šport/prosti čas* (namenjena mu je bila 1 ura in 38 minut) uvrstil na osmo mesto (*24ur* – 1 ura in 2 minuti, *Dnevnik* – 35 minut in 50 sekund). V oddaji *24ur* je bilo največ časa namenjenega podskupinam *športne prireditve* (17 minut in 45 sekund), *šport* (9 minut in 56 sekund) in *zabavne prireditve* (7 minut in 17 sekund). V *Dnevniku* nekoliko izstopajo segmenti *šport* (6 minut in 17 sekund), *športne prireditve* (6 minut in 16 sekund) in *kultura – splošno* (4 minute in 37 sekund). Večini drugih podskupin so bile namenjene le 2 do 3 minute, kar je na mesečni ravni zanemarljivo.²²

²² Pri tem je treba še enkrat spomniti, da v ta čas niso všteti posebni segmenti, ki so v analiziranih oddajah namenjeni pokrivanju kulturnega in športnega dogajanja.

V analiziranih oddajah obsega tematski sklop *Evropska unija* skupaj 1 uro in 26 minut, v oddaji *24ur* 29 minut in 21 sekund (2,6 odstotka vsega časa) in v *Dnevniku* 56 minut in 34 sekund (5,6 odstotka vsega časa), torej dvakrat več. Za tv Slovenija imata Evropska unija in dogajanje v širši domovini poseben pomen, na to kaže dejstvo, da ima v Bruslju oziroma v evropskih institucijah kar dva dopisnika, medtem ko POP TV pokriva dogajanje večinoma iz Ljubljane.

Na zadnjem mestu je tematski sklop *Družba/religija*, ki mu obe oddaji skupaj namenita le dobro uro časa (1 ura in 18 minut; *24ur* 41 minut in 49 sekund, *Dnevnik* 36 minut in 26 sekund). V tej kategoriji najdemo poročanje o zboru kardinalov v Vatikanu in prizadevanju predsednika Janeza Drnovška za pomoč ljudem v sudanski pokrajini Darfur.

SLOVENIJA – LJUBLJANA IN REGIJE

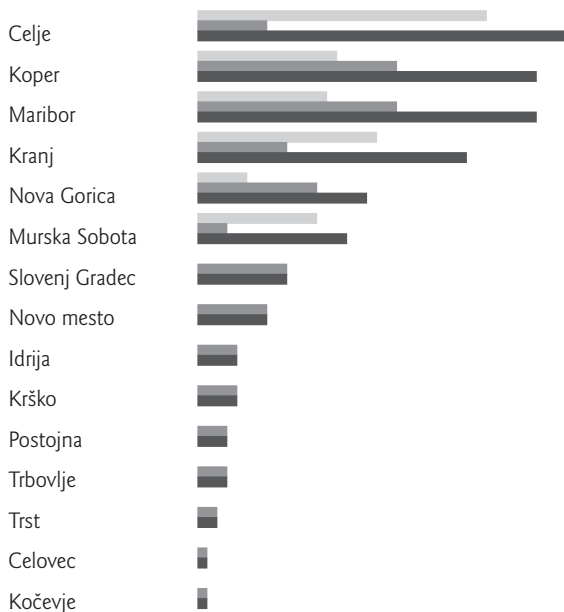
Obe oddaji pokrijeta večino dogodkov z novinarji, ki delajo v Ljubljani. O dogodkih iz drugih krajev v Sloveniji poročajo dopisniki, v primeru tv Slovenija tudi novinarji, ki so zaposleni v regionalnih centrih Koper/Capodistria in Maribor. V to skupino smo uvrstili dopisnika, ki sta na tv Slovenija pristojna za poročanje o slovenski manjšini v Avstriji (Celovec) in Italiji (Trst), saj mislimo, da zaradi tematike bolj sodita v to tabelo. Iz tabele je razvidno, da je na Ljubljano vezanih v poprečju kar 81 odstotkov vseh novinarskih prispevkov obeh oddaj. Kljub temu da ima javna televizija tv Slovenija več novinarjev in dopisništev, kar naj bi zagotavljalo boljše izhodišče za pokrivanje dogajanja v državi, je novinarskim prispevkom v *Dnevniku* namenjeno manj časa kakor v konkurenčni oddaji *24ur*, razlika pa znaša na mesečni ravni malo več kot dve uri (*24ur* 10 ur in 4 minute, *Dnevnik* 7 ur in 57 minut). Če pogledamo delež dopisnikov v obeh oddajah, lahko ugotovimo, da prispevajo 1 uro in 34 minut (15,6 odstotka) novinarskih prispevkov iz Slovenije v oddaji *24ur* in 1 uro in 51 minut (23,3 odstotka) v *Dnevniku*. (glej tabelo 6)

TABELA 6: GEOGRAFSKA RAZDELITEV PRISPEVKOV PO ČASU
(SLOVENIJA)

REGIJA	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ
Ljubljana oz. drugo	8:29:33	6:06:11	14:35:44	84,4%	76,7%	81,0%
Celje	0:29:47	0:07:39	0:37:26	4,9%	1,6%	3,5%
Koper	0:14:28	0:20:12	0:34:40	2,4%	4,2%	3,2%
Maribor	0:13:52	0:20:20	0:34:12	2,3%	4,3%	3,2%
Kranj	0:18:17	0:09:04	0:27:21	3,0%	1,9%	2,5%
Nova Gorica	0:05:52	0:12:05	0:17:57	1,0%	2,5%	1,7%
Murska Sobota	0:12:13	0:03:07	0:15:20	2,0%	0,7%	1,4%
Slovenj Gradec		0:09:30	0:09:30		2,0%	0,9%
Novo mesto		0:07:49	0:07:49		1,6%	0,7%
Idrija		0:04:41	0:04:41		1,0%	0,4%
Krško		0:04:36	0:04:36		1,0%	0,4%
Postojna		0:03:23	0:03:23		0,7%	0,3%
Trbovlje		0:03:02	0:03:02		0,6%	0,3%
Trst		0:02:41	0:02:41		0,6%	0,2%
Celovec		0:01:31	0:01:31		0,3%	0,1%
Kočevje		0:01:27	0:01:27		0,3%	0,1%

GRAF 6: GEOGRAFSKA RAZDELITEV PRISPEVKOV PO ČASU (SLOVENIJA)

(■ 24UR ■ DNEVNIK ■ SKUPAJ)

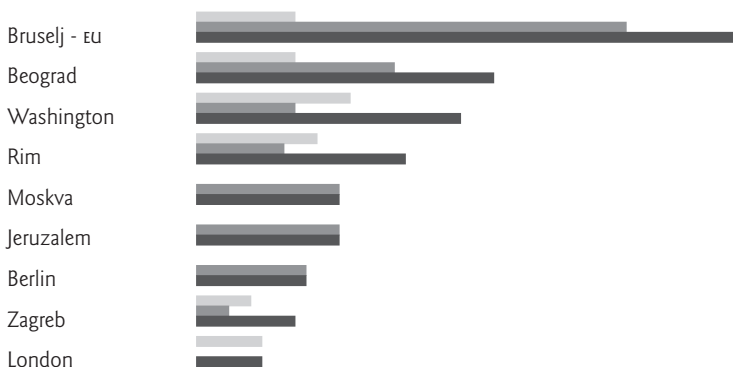
Za poročanje iz tujine imata POP TV in RTV Slovenija dopisnike, da pokrivajo dogajanje v tistih delih sveta, ki so po mnenju uredništva najbolj zanimivi. Marca 2006 so dopisniki prispevali za oddajo *24ur* 57 minut programa in za oddajo *Dnevnik* 1 uro in 57 minut programa. Najbolj opazna je razlika pri poročanju iz Bruslja, kjer ima RTV Slovenija kar dva dopisnika – prispevki iz Bruslja pomenijo po času tretjino (33,6 odstotka časa) vseh prispevkov dopisnikov iz tujine v oddaji *Dnevnik*, medtem ko se v oddaji *24ur* zanašajo predvsem na agencijske novice in o posebnih dogodkih na dopisnika.

TABELA 7: GEOGRAFSKA RAZDELITEV PRISPEVKOV PO ČASU (SVET)

TUJINA	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ
Bruselj - EU	0:09:35	0:39:32	0:49:07	16,8%	33,6%	28,1%
Beograd	0:09:12	0:18:32	0:27:44	16,1%	15,7%	15,9%
Washington	0:14:46	0:09:52	0:24:38	25,9%	8,4%	14,1%
Rim	0:11:06	0:08:44	0:19:50	19,4%	7,4%	11,3%
Moskva		0:13:54	0:13:54		11,8%	8,0%
Jeruzalem		0:13:40	0:13:40		11,6%	7,8%
Berlin		0:10:33	0:10:33		9,0%	6,0%
Zagreb	0:05:27	0:02:57	0:08:24	9,5%	2,5%	4,8%
London	0:06:59		0:06:59	12,2%		4,0%

GRAF 7: GEOGRAFSKA RAZDELITEV PRISPEVKOV PO ČASU (SVET)

(■ 24UR ■ DNEVNIK ■ SKUPAJ)

V oddaji *24ur* je bilo marca 2006 predvajanih 41 prispevkov dopisnikov iz tujine, v *Dnevniku* pa 73.

ANALIZA PO DRŽAVAH

Vsaki novici/dogodku smo pripisali državo. Če je v prispevku omenjenih več držav (bilateralni/multilateralni odnosi) imamo pripisano tudi sekundarno državo. Marca 2006 je bilo v obeh oddajah omenjenih 55 držav. Seveda je največ dogodkov povezanih s Slovenijo (*24ur* – 77,4 odstotka, *Dnevnik* – 74,2 odstotka). Uvrstitev Srbije in Črne gore na drugo mesto je povezana s smrtjo Slobodana Miloševića, mednarodne organizacije pa so omenjane posebej, da ne bi vplivale na pogostost pojavljanja držav, v katerih imajo sedež.

TABELA 8: OMENJENE PRIMARNE DRŽAVE

DRŽAVA	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ
Slovenija	1098	983	2081	77,4%	74,2%	75,9%
Srbija in Črna gora	45	32	77	3,2%	2,4%	2,8%
Združene države Amerike	37	33	70	2,6%	2,5%	2,6%
Francija	23	29	52	1,6%	2,2%	1,9%
Irak	18	26	44	1,3%	2,0%	1,6%
Evropska unija	16	27	43	1,1%	2,0%	1,6%
Belorusija	22	19	41	1,6%	1,4%	1,5%
Italija	19	16	35	1,3%	1,2%	1,3%
Nemčija	13	19	32	0,9%	1,4%	1,2%
Nizozemska	5	14	19	0,4%	1,1%	0,7%
Avstrija	12	6	18	0,8%	0,5%	0,7%
Iran	9	8	17	0,6%	0,6%	0,6%
Rusija	6	10	16	0,4%	0,8%	0,6%
Mednarodne organizacije	4	11	15	0,3%	0,8%	0,5%
Palestina	2	13	15	0,1%	1,0%	0,5%
Vatikan	9	6	15	0,6%	0,5%	0,5%
Velika Britanija	10	5	15	0,7%	0,4%	0,5%
Izrael	9	5	14	0,6%	0,4%	0,5%
Ukrajina	7	7	14	0,5%	0,5%	0,5%
Hrvaška	8	4	12	0,6%	0,3%	0,4%

Slovenija se največkrat omenja v povezavi s temi državami (sekundarne države):

TABELA 9: DRŽAVE, KI SO SE NAJBOLJ POGOSTO OMENJALE V POVEZAVI S SLOVENIJO (SEKUNDARNE DRŽAVE)

SLOVENIJI SEKUNDARNE DRŽAVE	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ
Sudan	19	8	27	24,7%	10,5%	17,6%
Hrvaška	11	15	26	14,3%	19,7%	17,0%
Italija	8	13	21	10,4%	17,1%	13,7%
Srbija in Črna gora	8	2	10	10,4%	2,6%	6,5%
Palestina	2	6	8	2,6%	7,9%	5,2%
Velika Britanija	5	3	8	6,5%	3,9%	5,2%

Marca 2006 izstopata državi Sudan in Srbija in Črna gora, kar pripisujemo omenjeni dejavnosti predsednika države Janeza Drnovška in smrti Slobodana Miloševića.

V povezavi z dogodki v drugih državah se Slovenija največkrat omenja kot sekundarna država pri teh državah:

TABELA 10: TUJE DRŽAVE OB KATERIH SE NAJVEČKRAT OMENJA SLOVENIJA (SLOVENIJA KOT SEKUNDARNA DRŽAVA)

SLOVENIJA KOT SEKUNDARNA DRŽAVA	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ
Italija	4	5	9	26,7%	23,8%	25,0%
Hrvaška	3	2	5	20,0%	9,5%	13,9%
Nemčija		5	5		23,8%	13,9%
Srbija in Črna gora	3	1	4	20,0%	4,8%	11,1%
Ciper		2	2		9,5%	5,6%
Evropska unija		2	2		9,5%	5,6%
Izrael	2		2	13,3%		5,6%
Rusija		2	2		9,5%	5,6%
Sudan	2		2	13,3%		5,6%

Pri tem je treba opozoriti na maloštevilne primere, ko se Slovenija omenja kot sekundarna država, kar onemogoča podrobnejšo analizo.

ANALIZA AKTERJEV

V obeh oddajah je marca 2006 nastopilo kar 1271 ljudi.²³ Od tega jih je 291 (22,9 odstotka) nastopilo v obeh oddajah, samo v oddaji *24ur* 511 (40,2 odstotka) in samo v *Dnevniku* 469 (36,9 odstotka), kar je na prvi pogled zelo presenetljivo, saj izbor akterjev narekujejo dogodki. Ko pa pogledamo osebe iz drugega zornega kota, ugotovimo, da lahko 291, ki so nastopile v obeh oddajah, pripišemo 56 odstotkov vsega pojavljanja v oddajah, naj si bo z izjavo (1041 izjav) ali brez (omenjeni v prispevku 372-krat).

Vsakemu človeku je pripisana tudi država, iz katere prihaja, zato lahko ugotovimo, da je 926 akterjev iz Slovenije (72,9 odstotka) in 345 (27,1 odstotka) iz drugih držav ali mednarodnih organizacij.

TABELA II: ŠTEVILO OSEB V ANALIZIRANIH ODDAJAH

OSEBE	SKUPAJ	SLOVENIJA	TUJINA	SKUPAJ	SLOVENIJA	TUJINA
24ur	511	364	147	40,2%	39,3%	42,6%
TVD	469	344	125	36,9%	37,1%	36,2%
v obeh	291	218	73	22,9%	23,5%	21,2%
SKUPAJ	1271	926	345			

Vsakemu akterju²⁴ je bila pripisana ena ali več funkcij, s katero je bil predstavljen v prispevku, in na tej podlagi smo jih razvrstili v 13 skupin. Iz tabele je razvidno, da prihaja daleč največ udeležencev iz skupine, ki smo jo poimenovali *Politični podsistem – država* (v poprečju 40 odstotkov). V skupini *Drugo* so uvrščeni akterji, pri katerih ni bilo moč razbrati funkcije, in vsi anonimni nastopajoči (ankete, udeleženci in priče dogodkov, ki so podpisani samo z imenom, ipd.). Na tretjem mestu pa so akterji iz gospodarske sfere.

23 To je število oseb, ki so se pojavile z imenom in priimkom. V analiziranih prispevkih smo našli še 343 anonimnih nastopajočih (150 žensk in 193 moških), 17 nastopajočih pa je bilo nepodpisanih (9 žensk in 5 moških).

24 Gre za vse akterje v oddajah ne glede na državo, iz katere prihajajo.

TABELA 12: RAZDELITEV AKTERJEV PO PRIPISANIH FUNKCIJAH

FUNKCIJA/DRUŽBENA VLOGA	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ
politični podsistem - država	554	622	1176	37,0%	43,1%	40,0%
drugo	269	219	488	18,0%	15,2%	16,6%
gospodarstvo	123	170	293	8,2%	11,8%	10,0%
šolstvo, znanost, kultura, šport	123	93	216	8,2%	6,4%	7,3%
pravo, sodišča	105	62	167	7,0%	4,3%	5,7%
represivni aparat/kriminal/ vojaško/zaščita in reševanje	107	52	159	7,2%	3,6%	5,4%
civilna družba	72	65	137	4,8%	4,5%	4,7%
politični podsistem - lokalne skupnosti	26	53	79	1,7%	3,7%	2,7%
zdravstvo, sociala, upokojenci	35	35	70	2,3%	2,4%	2,4%
mediji	30	28	58	2,0%	1,9%	2,0%
Evropska unija	22	29	51	1,5%	2,0%	1,7%
mednarodne organizacije	16	14	30	1,1%	1,0%	1,0%
prireditve/estrada	14	1	15	0,9%	0,1%	0,5%

Če k *Političnemu podsistemu – država* prištejemo še *Represivni aparat* in *Lokalne skupnosti* dobimo skoraj polovico vseh akterjev (48,1 odstotka), ki so se pojavili v oddajah.

Podrobnejša razčlenitev najmočnejše skupine *Politični podsistem – država* nam pokaže, da so v ospredju akterji, ki so zaposleni v vladi. Če k tem prištejemo še organe v sestavi, dobimo 51,9 odstotka vseh akterjev.

TABELA 13: AKTERJI PO FUNKCIJAH –
RAZČLENITEV SKUPINE POLITIČNI PODSISTEM – DRŽAVA

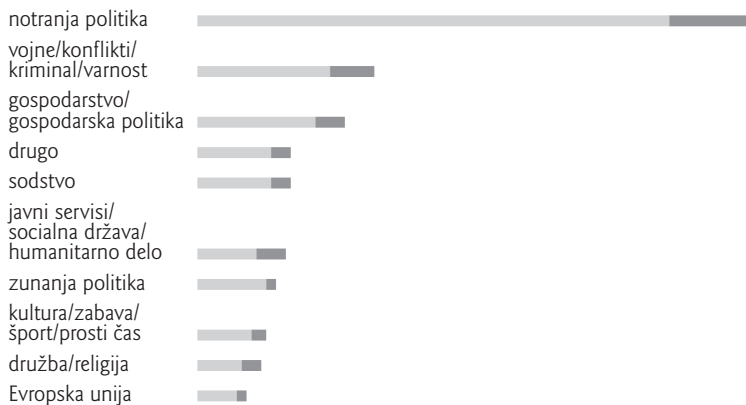
POLITIČNI SISTEM - DRŽAVA	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ	24UR	DNEVNIK	SKUPAJ
vlada	226	273	499	40,8%	43,9%	42,4%
državni zbor/kongres/sp. dom	110	105	215	19,9%	16,9%	18,3%
stranka	92	94	186	16,6%	15,1%	15,8%
predsednik	49	78	127	8,8%	12,5%	10,8%
vlada - organi v sestavi	54	58	112	9,7%	9,3%	9,5%
predstavniki v tujini	12	3	15	2,2%	0,5%	1,3%
drugo	5	5	10	0,9%	0,8%	0,9%
državni svet/senat/zg. dom	3	6	9	0,5%	1,0%	0,8%
centralna banka	3		3	0,5%		0,3%

Če pogledamo akterje po spolu in tematske sklope, v katerih se pojavljajo, lahko ugotovimo, da so ženske najbolj zastopane v sklopih *Javni servis/socialna država/humanitarno delo* in *Družba/religija*.

TABELA 14: RAZDELITEV AKTERJEV PO SPOLU IN TEMATSKIH SKLOPIH, V KATERIH SE POJAVLJAJO

TEMATSKI SKLOPI	ŽENSKES	MOŠKI	SKUPAJ	ŽENSKES	MOŠKI
notranja politika	159	964	1123	14,2%	85,8%
vojne/konflikti/kriminal/varnost	87	270	357	24,4%	75,6%
gospodarstvo/ gospodarska politika	63	239	302	20,9%	79,1%
drugo	38	150	188	20,2%	79,8%
sodstvo	36	151	187	19,3%	80,7%
javni servisi/socialna država/ humanitarno delo	57	116	173	32,9%	67,1%
zunanja politika	16	141	157	10,2%	89,8%
kultura/zabava/šport/prosti čas	26	109	135	19,3%	80,7%
družba/religija	38	90	128	29,7%	70,3%
Evropska unija	21	83	104	20,2%	79,8%

GRAF 14: RAZDELITEV AKTERJEV PO SPOLU IN TEMATSKIH SKLOPIH, V KATERIH SE POJAVLJAJO
(■ MOŠKI ■ ŽENSKES)

SKLEP

V analiziranih oddajah je v povprečju vsak dan objavljenih 18,6 novice in od tega jih 4,7 (ali 25,4 odstotka) najdemo tako v oddaji *24ur* kot v oddaji *Dnevnik*. Skrb zbujajoče je, da preliminarni podatki raziskave za obdobje 2004–2006 kažejo, da se zmanjšuje število objavljenih novic v obeh oddajah. Leta 2006 sta obe postaji objavili 919 novic, leta 2004 pa 1057.²⁵ Pri tematskih sklopih velja ugotovitev, da je večje časovno razhajanje le pri sklopih *Notranja politika* (uro in pol več v oddaji *24ur*), *Vojne/konflikti/kriminal/varnost* (43 minut več v oddaji *24ur*) in *Kultura/zabava/šport/prosti čas* (27 minut več v oddaji *24ur*).

Pregled po tematskih sklopih pa pokaže, da v oddajah ni velikih razlik. Pri tematskem sklopu *Notranja politika* gre v obeh oddajah največ časa za splošno notranjepolitično tematiko (novi vladni prostori, sprejetje zakona o telekomunikacijah, ipd.), socialni in gospodarski politiki in notranjim zadevam. V tematskem sklopu *Vojne/konflikti/kriminal/varnost* prevladuje poročanje o naravnih in drugih nesrečah in o kriminalnih dejanjih, terorističnih napadih, protestih in nasilnih demonstracijah. V oddaji *24ur* izstopa poročanje o kriminalnih dejanjih (v povprečju mu namenijo 1 minuto in 20 sekund na dan), v *Dnevniku* pa je večji poudarek na mednarodnih spopadih, protestih in demonstracijah, ker tudi sicer posvečajo več pozornosti dogajanju po svetu. Na tretjem mestu je tematski sklop *Kultura/zabava/šport/prosti čas* in v njem je največ poročanja o športnih prireditvah in športu splošno, zabavnih prireditvah (v obeh oddajah) in kulturi (*Dnevnik*).

Večino dogodkov, o katerih poročata oba medija v analiziranih oddajah, je vezanih na Ljubljano. Tako lahko sklepamo po imenih novinarjev, ki pripravljajo prispevke – čeprav se zavedamo, da to ni kriterij s stoddostno zanesljivostjo. Dopisniki (v primeru RTV Slovenija, tudi novinarji iz regionalnih rtv-centrov v Kopru/Capodistrii in Mariboru) pripravijo v obeh oddajah povprečno 19 odstotkov novinarskih prispevkov.²⁶ Iz tega bi lahko sklepali, da je proces odločanja v državi zelo centraliziran ali pa da uredniki

25 V istem obdobju se je delež novic, ki sta jih objavili obe postaji, povečal z 23,9 na 25,4 odstotka.

26 O pomenu »vrtarjev«, ki odločajo o tem, kaj bo prišlo v dnevnoinformativno oddajo, je bilo veliko napisanega. V sklopu analize oddaj *24ur* in *Dnevnik* smo izvedli manjši projekt, pri katerem so sodelovali študentje 4. letnika Fakultete za družbene vede. Rezultate smo objavili v prilogi na koncu tega prispevka. Glej str. 112.

analiziranih oddaj ne prepoznavajo, kakšen pomen ima dogajanje v drugih delih Slovenije.

V obeh oddajah so lokalni politiki – tematski sklop *Notranja politika* – namenili 37 minut in 34 sekund ali 4,6 odstotka vsega časa (24ur 13 minut in 37 sekund, *Dnevnik* 23 minut in 57 sekund). Odsotnost regij v osrednjih dnevnoinformativnih oddajah je najbolj opazna v tematskem sklopu *Gospodarstvo*, kjer je bilo nekaterim podskupinam namenjenega zelo malo ali celo nič časa (*Gospodarski položaj regije/lokalne skupnosti*: 24ur 0, *Dnevnik* 4 minute in 26 sekund; *Kmetijstvo, ribištvo lovstvo*: 24ur 4 minute in 11 sekund, *Dnevnik* 2 minuti in 29 sekund; *Turizem in rekreacija*: 24ur 0, *Dnevnik* 7 minut in 32 sekund). Naštetim skupinam je bilo povprečno namenjenega 8,1 odstotka časa v obeh oddajah.

V raziskavi smo posebno pozornost namenili nekaterim temam, ki smo jih označili za »specifično slovenske« in so bile uvrščene v tematski sklop *Notranja politika* (na pr. manjšine v Sloveniji, slovenska manjšina v sosednjih državah, denacionalizacija itd.) in *Zunanja politika* (na pr. odnosi s sosednjimi državami). V obeh analiziranih oddajah niso bile deležne večje pozornosti (24ur 22 minut in 12 sekund, *Dnevnik* 41 minut in 6 sekund). Tako marca 2006 ni bilo v nobeni analizirani oddaji niti enega prispevka o slovenskih izseljencih, o slovenskih državljanih v nekdanjih jugoslovanskih republikah, »izbrisanih« in madžarski manjšini v Sloveniji. Zelo malo poročanja je o romski skupnosti (24ur 2 minuti in 12 sekund, *Dnevnik* 3 minute in 58 sekund). Marginalni skupini (lezbijke in homoseksualci) so povsem marginalizirani tudi v osrednjih dnevnoinformativnih oddajah.

Prav tako lahko ugotovimo, da sta v dnevnoinformativnih oddajah zelo skromno zastopani strokovna in znanstvena sfera. Delovanju civilnodružbenih skupin je bilo v obeh oddajah namenjenega le 33 minut in 23 sekund časa (24ur 15 minut in 59 sekund, *Dnevnik* 17 minut in 24 sekund). Iz tega lahko sklepamo, da civilna družba v oddajah nima tistega mesta, ki bi ji moral pripadati.

Takšen odnos se kaže tudi v podatkih o akterjih, ki nastopajo v analiziranih oddajah. Velika večina ljudi sodi v skupino *Politični podsistem/država* (v poprečju 40 odstotkov). Znotraj tega segmenta so z 18 odstotki zastopani predstavniki spodnjih domov parlamentov (pri nas državni zbor). Če k skupini *Politični podsistem/država* prištejemo še akterje iz *Lokalnih skupnosti* (2,7 odstotka) in državnega *Represivnega*

aparata (5,4 odstotka), dobimo skoraj polovico vseh akterjev (48,1 odstotka).

V istem obdobju se je delež novic, ki sta jih objavili obe postaji, povečal z 23,9 na 25,4 odstotka.²⁷ Od tega se je samo 291 oseb pojavilo v obeh oddajah. O njihovem družbenem vplivu pa priča podatek, da jih lahko pripišemo 1041 izjav in še 372 omemb v prispevkih, kar je 56 odstotkov vseh pojavljanj v oddajah.

V zadnjih petnajstih letih se je v poročanju uveljavilo načelo, da se o pomembnih zadevah vpraša za mnenje več predstavnikov političnega ali družbenega življenja (predlagatelje in njihove nasprotnike, politično pozicijo in opozicijo ipd.). Na prizadevanje za »uravnoteženo« poročanje lahko sklepamo na osnovi tega, da so bili v četrtini (v povprečju 25,3 odstotka) objavljenih novinarskih prispevkov dva in v petini (22,1 odstotka) prispevkov trije akterji, to pa je slaba polovica (47,4 odstotka) vseh prispevkov.

Med vsemi akterji je v obeh oddajah le 18,9 odstotka žensk. Krivi niso le mediji, saj le držijo zrcalo družbi, v kateri je izjemno malo žensk na pomembnih mestih v vseh segmentih družbenega življenja. Ko pa se pojavijo v analiziranih oddajah, lahko ugotovimo, da je kar 62,6 odstotka pojavljanj vezanih na tematska sklopa *Javni servisi/socialna država/humanitarno delo* in *Družba/religija*. Enako razmerje je tudi pri ljudeh, ki se pojavijo v studiu zato, da dajo pojasnilo o kakšnem dogodku. Marca 2006 je bilo povabljenih v studio 27 ljudi, a med njimi je bilo le 5 žensk (ali 18,5 odstotka).²⁸

Med anonimnimi akterji, ki nastopajo v oddajah, v anketah ali so priče oziroma udeleženci dogodkov, pa je kar 44 odstotkov žensk, kar kaže na uredniško prizadevanje po uravnoteženju.

Hkrati lahko ugotovimo, da med avtorji novinarskih prispevkov prevladujejo novinarka. V analiziranih oddajah se je pod novinarske prispevke podpisalo 143 novinarjev (*24ur* – 59, *Dnevnik* – 84). Med njimi je kar dve tretjini žensk (*24ur* – 40 ali 67,8 odstotka, *Dnevnik* – 57 ali 67,9 odstotka).²⁹

27 Tudi tu je treba opozoriti, da preliminarni rezultati raziskave za obdobje 2004–2006, kažejo, da se zmanjšuje število oseb, ki se pojavljajo v oddajah, in sicer s 1395 v letu 2004 na 1271 v letu 2006.

28 Podobno razmerje je tudi v segmentu *TV Klub* (v oddaji *24ur*), v katerem so marca 2006 imeli 10 gostov in med njimi dve ženski (20 odstotkov).

29 Leta 2006 je bilo v obeh oddajah objavljenih 22 (ali 2,7 odstotka) novinarskih prispevkov, ki sta jih podpisala dva avtorja ali več. Pri teh smo v analizi upoštevali prvopodpisane kot nosilca prispevka.

Če smo ugotovili, da je pogled na Slovenijo »ljubljansko« obarvan, potem pri poročanju o svetovnih dogodkih velja ugotovitev, da v obeh oddajah ponujajo »evropocentričen« pogled na svet. V analiziranih oddajah je 75,9 odstotka dogodkov, v katerih je Slovenija zapisana kot prva država. Na Evropsko unijo in njene članice³⁰ se nanaša 9 odstotkov dogodkov, na ZDA 2,6 odstotka. Rusija, Indija, Kanada, Avstralija, Kitajska pa skupaj komaj dosežejo 1 odstotek. Medtem ko države v katerih se vrstijo konflikti (Irak, Izrael in palestinska ozemlja, Afganistan) skupaj dosežejo 2,8 odstotka prispevkov.

V dnevnoinformativnih oddajah ni bilo niti enega prispevka o Latinski Ameriki in Avstraliji. Kljub temu je mogoče ugotoviti, da je v *Dnevniku* več časa namenjena tematskemu sklopu *Evropska unija* (24ur 29 minut in 21 sekund, *Dnevnik* 56 minut in 34 sekund) in *Zunanja politika* (24ur 56 minut in 35 sekund, *Dnevnik* 1 ura, 15 minut in 16 sekund). Iz povedanega lahko sklepamo, da so geografsko oddaljene države navzoče v poročilih predvsem zaradi izrednih dogodkov (terorizem, naravne in prometne nesreče ipd.)

Po petnajstih letih dualnega medijskega sistema v Sloveniji se je vredno vprašati, kako smo obveščeni o zadevah, ki vplivajo na življenje vseh državljanov. Pomembno je vedeti, kdo so ljudje, ki lahko sooblikujejo javno mnenje. Prav tako pomembno pa je, da se vprašamo, komu smo vzeli glas in ga, hote ali nehote, porinili na rob družbenega življenja. Poročanje na način za ali proti polarizira družbo in zmanjšuje nujno potreben prostor za doseganje konsenza, ki je ena temeljnih prvin demokratične družbe in zagotovilo manjšinam vseh vrst, da bo njihov glas slišan in tudi upoštevan. Vsak državljan bi moral imeti občutek, da k skupnosti kaj prispeva. Prav zato si bo treba prizadevati, da bosta svoj glas dobili še civilna družba in strokovna javnost.

Če je takšna razdelitev tematskih sklopov glede na čas, ki jim gre v oddajah, v skladu s podobo, ki jo imajo v javnosti komercialni mediji, potem je treba reči, da je dejansko stanje drugačno od vloge javnega servisa, od katerega se pričakuje, da bo svojim gledalcem ponujal program, ki jim bo omogočal, da se bodo lažje odločali v vseh pomembnih zadevah, da bodo lahko funkcionirali kot državljani v demokratični družbi.

³⁰ Med članicami EU niso bile omenjene Češka, Danska, Estonija, Finska, Irska, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Portugalska in Slovaška.

Mislimo, da s takšnim načinom poročanja državljani ne moremo biti zadovoljni. Da je nekaj narobe, nam kažejo podatki, saj danes obe informativni oddaji nimata skupaj toliko gledalcev, kolikor jih je imela na začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja oddaja *Dnevnik*, takrat edina dnevno-informativna oddaja v slovenskem jeziku. Državljeni imamo pravico do boljše obveščенosti, to pa lahko zahtevamo samo od javne televizije. Izkušnje iz evropskih držav nam kažejo, da je kvalitetna javna televizija pogoj za kvalitetno komercialno televizijo, saj je ta prisiljena hoditi vštric z javno televizijo, ker si edino tako lahko zagotovi gledanost in pritegne oglaševalce.

PRILOGA

Pred začetkom projekta Mediji za državljane se je sestal njegov posvetovalni odbor,³¹ katerega naloga je bila, da pregleda predlagano metodologijo raziskav in jo kritično ovrednoti. Na sestanku je bilo slišati nekaj idej o morebitni nadgradnji projekta in Ed Klute je navzoče seznanil s projektom primerjave poročil, ki so ga pred leti izpeljali na Nizozemskem. Ideja se je zdelo vsem zanimiva in tako smo se odločili, da jo izpeljemo in vključimo v ta projekt, saj bo bralcu najbolj nazorno pokazal, kako velik vpliv imajo na izbiro novic uredniki (»vratarji«).

Skupini študentov³² smo dali na vpogled napoved dnevnih dogodkov *Slovenske tiskovne agencije (STA)* in agencije *Reuters* za 15. marec 2006.³³ Njihova naloga je bila, da novice pregledajo in med sto sedmimi napovedanimi dogodki izberejo 15 dogodkov, ki bi jih uvrstili v večerna poročila, če bi jim bil naložen izbor.

V drugem koraku so morali 15 novicam določiti vrstni red predvajanja.³⁴ Uvrstitev na 1. mesto je prinesla eno točko, na 2. mesto dve točki itn. Med pregledovanjem rezultatov smo ugotovili, da so študentje uvrstili v oddajo kar 71 dogodkov. Vsakemu dogodku smo pripisali točke, ki jih je dobil, izračunali povprečno oceno in jo delili z številom ocen, ki jih je dobil. S tem smo hoteli dodatno obtežiti rezultat za tiste dogodke, ki so dobili več ocen.

V tretjem koraku smo primerjali rezultate, ki smo jih dobili, z razvrstitvijo dogodkov tistega dne, za katero sta se odločila urednika analiziranih oddaj *24ur* in *Dnevnik*. Po predstavitvi rezultatov se je začela živahna diskusija, saj se zelo razlikujejo.

31 Sestanek je bil 6. januarja 2006. Na njem so bili navzoči Sandra B. Hrvatini (FDV, Ljubljana, Slovenija), Ed Klute (Mira Media, Utrecht, Nizozemska), Brankica Petković (Mirovni inštitut, Ljubljana, Slovenija), Marko Prpič (Ljubljana, Slovenija) in Granville Williams (Campaign for Press and Broadcasting Freedom, London, Velika Britanija).

32 V nalogi je sodelovalo 36 študentk in študentov 3. in 4. letnika Fakultete za družbene vede, ki obiskujejo predmet Komunikacijske pravice pri dr. Sandri B. Hrvatini. Fakulteti, profesorici dr. Sandri B. Hrvatini, njenim študentkam in študentom se zahvaljujemo za sodelovanje.

33 Dan je bil izbran februarja 2006, ko smo se začeli pogovarjati s tiskovno agencijo *Reuters* in *Slovensko tiskovno agencijo (STA)*, da bi nam odstopili podatke za praktični poskus. Omenjeni agenciji prodajata svoj servis tako *POP TV* kot *RTV Slovenija* in to je tudi razlog, da smo ju prosili za sodelovanje. Ob tej priložnosti se obema agencijama zahvaljujemo za podatke in dovoljenje, da jih lahko uporabimo.

34 Naloge nismo hoteli dodatno zapletati še s pripravo petih napovednikov za oddajo.

TABELA 15: RAZVRSTITEV TEM V ODDAJI 24UR
(15. 3. 2006)

NAPOVEDNIKI

- 1 Vroča razprava o svobodi medijev (slo)
- 2 Pomisleki o večjih pooblastilih Sove
- 3 Simobil naj bi kupoval Vego
- 4 Milošević bo pokopan v Požarevcu
- 5 Drnovšek naj bi pospremil prvo pošiljko hum. pomoči

VRSTNI RED PRISPEVKOV

- 1 Poročilo State Departmenta - svoboda medijev
- 2 Vlada želi dati Sovi večja pooblastila
- 3 Znižanje plač v javni upravi
- 4 Simobil naj bi kupoval Vego
- 5 Računsko sodišče in enotni portal javnih naročil
- 6 Istrabenz - sestanek nadzornega sveta
- 7 Aktiva - položaj malih delničarjev
- 8 Drnovšek naj bi odpotoval v Darfur
- 9 Humanitarne org. zbrale veliko sredstev za Darfur
- 10 Janša na obisku pri nemški kanclerki
- 11 Milošević bo pokopan v Požarevcu
- 12 Novinarska konferenca Socialistične stranke (bg)
- 13 Ruski parlament in ukinitvev mednarodnega sodišča
- 14 Ruski patologi se strinjajo z nizozemskimi o vzroku Miloševićeve smrti
- 15 NATO - aretacije v zvezi z Karadžićem

TABELA 16: RAZVRSTITEV TEM V ODDAJI DNEVNIK
(15. 3. 2006)

NAPOVEDNIKI

- 1 Janša in Angela Merkel o reformah eu
- 2 Istrabenz objavil namero o prevzemu Kolinske
- 3 Miloševićevi posmrtni ostanki v Beogradu
- 4 Devetletka - tretji predmet biologija
- 5 Biserka Meden ni nezakonito posojala denarja

VRSTNI RED PRISPEVKOV

- 1 Janša na obisku v Nemčiji
- 2 Miloševićevi posmrtni ostanki v Beogradu
- 3 Ruski parlament - preiskava vzroka Miloševićeve smrti
- 4 NLB mora vrniti denar hrvaškim varčevalcem
- 5 Istrabenz bo prevzel Kolinsko
- 6 Računsko sodišče, informacijski portal vlade
- 7 Zbrana sredstva za Darfur, Drnovšek v Sudan
- 8 Palestinci stavkajo, ugrabitve tujcev

- 9 Ameriška vojska ubila več civilistov v Iraku
- 10 Protesti študentov v Franciji
- 11 Beloruska vlada izgnala 8 nadzornikov volitev
- 12 Ptičja gripa (Švedska, Srbija, Danska, Afganistan)
- 13 Poplave v Grčiji in Turčiji
- 14 Zveza borcev in zakon o vojnih veteranih
- 15 Islamska skupnost izročila zahtevo vladni komisiji

TABELA 17: RAZVRSTITEV TEM NA PREDLOG ŠTUDENTK IN ŠTUDENTOV (15. 3. 2006)

NAPOVEDNIKI

- 1 brez napovednikov
- 2
- 3
- 4
- 5

VRSTNI RED PRISPEVKOV

- 1 Janša na obisku v Nemčiji
- 2 Miloševići posmrtni ostanki
- 3 Poročilo State Departmenta - manj svobode medijev
- 4 Ruski parlament in ukinitve mednarodnega sodišča
- 5 Miloševići posmrtni ostanki
- 6 Vladna komisija za reševanje problemov verskih skupnosti (napoved seje)
- 7 Haag - rzsodba Hadihasanoviću in Kuburi
- 8 Državni svet - obravnava usmeritve za delovanje države v eu
- 9 Humanitarne org. zbrale veliko sredstev za Darfur
- 10 G-8 v Moskvi o energetske varnosti
- 11 Predlog deklaracije o usmeritvah za delovanje Slovenije v institucijah eu leta 2006
- 12 Vladna komisije za reševanje problemov verskih skupnosti (napoved izjav L. Šturm, D. Čepar)
- 13 Varnostni svet o iranskem jedrskem programu
- 14 Stanje in perspektive za sodelovanje nevladnih organizacij pri pripravi predpisov in strategij vlade rs
- 15 Klinični center Ljubljana – na začetku humanitarne akcije zbiranja sredstev z naslovom Darujmo za CT

Pogled na tabele nam pove, da so velike razlike med dnevnoinformativnima oddajama *24ur* in *Dnevnik*. V napovednikih je bila samo ena skupna tema – pogreb Slobodana Miloševića (*24ur* – 4. mesto, *Dnevnik* – 3. mesto).

Vrstni red dogodkov v oddajah se zelo razlikuje, opazno pa je malo število skupnih tem. V oddaji *24ur* so na

začetek postavili tri dogodke – obravnavo poročila State Departmenta v državnozborni komisiji o stanju v slovenskih medijih, obravnavanje predloga o povečanju pooblastil obveščevalni službi SOVA, ki ga je dala vlada, in napovedano znižanje plač v javni upravi. Teh tem v *Dnevniku* ni bilo. V *Dnevniku* so postavili na vrh oddaje obisk predsednika vlade Janeza Janše v Berlinu in dva dogodka, povezana s smrtjo Slobodana Miloševića. Ti dogodki so bili uvrščeni med 10. in 15. mesto oddaje *24ur* (Milošević – kar štirje prispevki). Oddaji sta si še najbolj podobni v srednjem delu, v katerem obravnavajo gospodarsko temo (Istrabenz), računsko sodišče, portal javnih naročil in pobudo predsednika države za humanitarno pomoč Darfurju. V *Dnevniku* so veliko več pozornosti namenili mednarodnim dogodkom, ki so razvrščeni med 8. in 13. mestom.

Študentje so oddajo začeli tako kakor urednik oddaje *Dnevnik*. Na vrh so uvrstili obisk predsednika vlade v Nemčiji in kar tri prispevke, povezane s smrtjo Slobodana Miloševića, med katere se je na 3. mesto vrnilo poročilo State Departmenta. Prispevek o humanitarni pomoči za Darfur so uvrstili – podobno kot poklicna urednika – na 9. mesto (*24ur* – 8. mesto, *Dnevnik* – 7. mesto). Pobuda predsednika republike Janeza Drnovška je zasenčila tiskovno konferenco v Kliničnem centru na začetku humanitarne akcije za zbiranje denarja za CT, vendar jo študentke in študentje niso spregledali.

Gospodarskih tem (Istrabenz, Simobil) niso mogli uvrstiti v oddajo, ker jih ni bilo v agencijski napovedi dogodkov.

V izboru študentk in študentov sta dva dogodka – seja vladne komisije za reševanje problemov verskih skupnosti³⁵ in stanje in perspektive za sodelovanje nevladnih organizacij pri pripravi predpisov in strategij vlade RS – ki kažeta na to, da je mlada generacija veliko bolj občutljiva za nekatera vprašanja, ki sodijo na področje delovanja civilne družbe. Oba dogodka so spregledali v oddaji *24ur*, medtem ko se je poročilo s seje vladne komisije o reševanju problemov verskih skupnosti uvrstilo na 15. mesto v *Dnevniku*. Prav tako niso spregledali seje varnostnega sveta zaradi iranskega jedrskega programa in predloga deklaracije o usmeritvah za delovanje Slovenije v institucijah EU leta 2006, ki so ga obravnavali v državnem svetu RS.

35 Napovedano sejo vladne komisije za reševanje problemov verskih skupnosti so študentje uvrstili kar dvakrat – na 6. in 12. mesto –, ker je Slovenska tiskovna agencija (STA) dogodek napovedala dvakrat, in sicer kot sejo in napoved izjav Lovra Šturma in Draga Čeparja, direktorja urada vlade za verske skupnosti. Če bi združili število glasov, bi se ta dogodek uvrstil na 5. mesto.

S tem praktičnim preizkusom smo hoteli pokazati, kako pomembno vlogo imajo uredniki dnevnoinformativnih oddaj, ki odločajo o tem, kaj bodo gledalci videli na televizijskih zaslonih in katere informacije jih bodo dosegle. S tem se ponovno vračamo k pomembnim vprašanjem, ki zadevajo pomen strokovne izobrazbe novinarjev, njihovo splošno razgledanost, etične norme, ki jih imajo in jih vodijo pri njihovem delu, in zavezanost poslanstvu, ki naj bi jih izpolnjevali mediji v sodobni demokratični družbi. Pomembno vlogo pri tem imajo novinarski kodeksi, ki postavljajo norme, ki jih morajo novinarji spoštovati pri svojem delu.

Poskus, ki smo ga naredili, kliče po rednem preverjanju pripravljanja oddaj in nenehnem dvigovanju in izboljševanju novinarskih standardov, ker edino to zagotavlja boljše in bolj kakovostno obveščeno državljanov. Gledano iz tega zornega kota lahko ugotovimo, da so študentje svojo nalogo zelo dobro opravili.